

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

IV. Tacitus populi consensus necessarius est in legibus quæ de jure privato feruntur. Ius autem publicum à mero Principis arbitrio pendet; et si ad utilitatem Reipublicæ referri debeat. Ideo belli, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

esse existimavit, si tacito suffragio populi aliquem locum daret.

II. Magna sanè in Constitutionibus Imperatoris vigeat sapientia & æquitas. Non enim nisi de consilio jurisperitorum & prudentium ferebantur, ut de Augusto dicitur à Iustiniano. De Alexandro Severo refert Lampridius, nullam legem sacravisse sine viginti jurisperitis & quinquaginta sapientissimis discretissimisque viris. Memorabilis est etiam illa cura & diligentia, quam novis legibus promulgandis Theodosius & Valentinianus sibi præscripserunt, & Iustinianus amplexus est, nempe ut quod sciendum esset, ab omnibus palatij qui consilio Principis interfunt, quàm ipso Senatu, atque *denno collectis omnibus recenseretur, & cum omnes consensissent, tunc demum in sacro consistorio recitaretur, ut universorum consensus Principis auctoritate firmaretur.* Vnde non ineleganter scripsit Themistius, Anaxarchum secutus, Regibus assidere Themidem & Dicem, (quod Hesiodus de Iove dixerat) & fabulis Poëtarum decantatum illud, prognatam è Iovis cerebro Palladem, ad Reges traxit: quia matura consilia de rebus propositis ineunt, & eorum executioni summa sedulitate imminet, ut civium utilitati prospicere possint. *Finis enim iusti imperij, inquit Ammianus, ut sapientes docent, utilitas obedientium estimatur & salus.* quod ille hausit è Platone: eò que respiciebat Pythagoricus ille apud Stobæum, qui Regem ad regnum pertinere acutè & graviter scripsit.

Itaque cum leges perferunt, id unum spectant Principes, quod communiter conducit Reipublicæ, ut alicubi dictum est ab Aristotele. Vnde apud Romanos olim ferendis legibus solennis illa clausula adhibebatur: *Vt si quid jus non esset rogari, rogatum ne esset.* id est, si quid utilitati publicæ officeret, id pro non constituto haberetur. Hujus formulæ sententiã à suis constitutionibus abesse noluerunt Principes, qui, ut cum Iustiniano loquar, *suum esse proprium, subjectorum commodum imperialiter existimant.* Neque ideo placita dicuntur Principum Constitutiones, quasi eorum arbitria sint pro lege, quod de antiquis Regibus scripsit Iustinus, ut nempe quidquid libuisset, liceret, sed placita juris. quo sensu verbum quoque *Placet* usurpatur frequenter in Senatusconsultis, Prudentum responsis, & judicum sententiis. Quare si rerum experientia doceat eas leges utilitati publicæ officere, quin ab earum usu absque injuria Principis recedi possit, nemo unquam dubitavit.

III. Ex eodem fonte manat ut legibus servandis cives suos adstringere Principes non censeantur, si statim atque publicè propositæ sunt, viris sapientibus & cordatis, vel etiam ipsi universitati, earum usus parum commodus esse videatur: quia utilitas est *iusti propè mater & æqui*, ut dicebat Horatius. Quare non immeritò apud omnes recepta est illa Iuliani sententiã quam initio protuli, ut quod à prudentissimis viris in Consistorio Principis tractatum est, etiam ipso usu & tacito populi consensu confirmetur. Hoc est quod dicebat Leo Imperator: *Novum jus inveterato usu stabilendum est.* Quod è veterum philosophorum doctrina haustum est, qui leges ad parendi necessitatem adigere non posse, nisi ex more & consuetudine, observant; ut retulit Aristoteles. Sanè si contrario usu, & tacito consensu omnium, leges per desuetudinem abrogantur, & non solum suffragio legislatoris, ut dicebat Iulianus; ita etiam, etsi non suffragium, consensus saltem tacitus populi, qui rebus ipsis & factis constat, necessarius erit, ut leges receptæ dici possint. Hoc axioma adeo verum est, nempe legibus neminem teneri, nisi usu receptæ sint, ut Menochius celeberrimus Iurisconsultus scribere non dubitavit cum Socino, etsi lex promulgata fuerit, non præsumi usu hominum receptam & comprobata: quia scilicet usus ille est quid facti, factum autem secundum regulas juris non præsumitur: ideò que ait eum qui lege nititur, adstringi ad probationem usus publici & constantis illius legis.

Ceterum non est quòd aliquis è trivio Philosophorum colligat, ex eo quòd regni jura, eorum qui reguntur causã sunt parata, sequi eos qui reguntur superiores esse Principe qui eos regit. Si enim de Principibus agatur qui potiuntur summo imperio, hujus argumenti vim metiri oportebit à jure tutorum. Nam tutela moribus inducta est, pupillorum causã, nec eo minus tutela est jus ac potestas in pupillos ipsos. Sanè tutor, si malè rem pupilli administret, amoveri potest; quia magistratibus subicitur. At in summis Imperiis soli Deo Regum peccantium judicia relicta sunt; quia, ut rectè inquit Marcus Aurelius, magistratus de privatis, Principes de magistratibus, Deus de Principibus judicat. quod jus *avertur* Regibus Francorum vindicavit Gregorius Turonensis.

IV. Quæ autem de legibus dixi, ut necessarius sit usus, & tacitus populi consensus, ad eas pertinet quæ de jure privato feruntur. Ceterum quæ de summa Repu-

P

Lampadius in Alexand. Sev. Hist. de Codic. instit.

L. I. humanum. C. de Legib.

Platarchus in Alex. viro Thém. Orat. 21. Idem. Orat. x.

Ammianus lib. 17.

Platarch. 1. Polit.

Arist. lib. 2. Ethic. ad Nicom. 1026. & 1027. & 1028. & 1029. & 1030. & 1031. & 1032. & 1033. & 1034. & 1035. & 1036. & 1037. & 1038. & 1039. & 1040. & 1041. & 1042. & 1043. & 1044. & 1045. & 1046. & 1047. & 1048. & 1049. & 1050.

L. 1. n. §. ult. C. de Caduc. tollend. V. Cl. Gualtheri. Maranus Anrecolin. Tol. in Com. altero de Equit.

Millon. de Verb. Sign. in verbo Placet.

L. cum de novo. C. de Legib.

Arist. 1. 1. Polit. c. 6.

Menoch. 1. 1. præsumpt. c. 1. n. 1. & 2. In bello §. facta. ff. de captivis & postlim. revert.

Vide V. Cl. Hagonis Grotii 1. 1. de Jure Belli & pacis c. 3. n. 8.

Gregor. Turon. laudatus c. 1. hujus libri.

blica decernuntur, & de jure publico, non adstringuntur his conditionibus. Discrimen enim intercedere inter jus privatum & publicum, præter Jurisconsultos, docet etiam Aristoteles, qui summam potestatem partitur in *δηλατηριον*, quæ in jure ferendarum & tollendarum legum versatur, & in *πολιτικην*, seu *βουλευτικην*, quæ aut publicas actiones respicit, ut pacis, foederum, & belli; aut res ipsas, ut tributa & vectigalia; in quibus comprehenditur dominium eminens quod habet civitas in civibus & res civium ad usum publicum. Addit & *δικαστικην*, quæ res controversas inter singulos dirimit, atque per magistratus exercetur. Leges quæ ad *δικαστικην* pertinent, & ad singulorum controversias dirimendas, egent tacito populi suffragio, ut dixi. Sed belli, pacis, foederum, vectigalium, & dominij illius eminentis arbitrium integrum ad summos Principes transcriptum est, solâ populis obsequij gloriâ relicta. Hoc significatum voluit Samuel, ut quibusdam visum est, cum jura regis recenseret; quorum usus ab arbitrio quidem Regis penderet, sed ita tamen ut cum utilitate publica conjunctus esset. Hic enim locum habet prudentissimum illud Platonis monitum, quod Ciceronis verbis referre malo quam meis: *Omnino qui Reipublica presaturi sunt, duo Platonis precepta teneant, ut quidquid agunt ad eam referant, obliti commodorum suorum: Alterum, ut totum corpus Reipublice curent; ne dum partem aliquam tuentur, reliquas deserant. Quare cum ea tempora læpissime incidant, in quibus aut propulsandus sit hostis, aut focij juvandi, vel aliud quid simile tentandum, & in eam rem pecuniæ parandæ sint, quas belli nervos esse dicebat Demosthenes; tum consilia rerum agendarum cum paucis communicanda sunt, ne in plures sparsa, hostibus pateant; tum pecuniarum exigendarum modus à solo Principe præscribendus est; ne dum populi consensus expectatur, aut occasiones rei bene gerendæ præterlabantur, aut in necessitatem adigatur Princeps publicandi consilij. Inde merito profectum est ut Principes belli, pacis, foederum, & tributorum rationem solis sibi reddi velint. Quod sæpe civium querelas immodestas provocat, qui sibi injuriam factam putant, cum dominio illo eminenti, quod vocat Aristoteles, facultatibus singulorum ad tuendum Reipublicæ corpus Principes utuntur, cum potius nunquam satis memorata Periclis sententia, apud Thucydidem, in uniuscujusque animo obversari deberet: *Sic existimo etiam singulis hominibus plus eam prodesse**

*civitatem, quæ tota rectè se habeat, quam se qua privatis floreat utilitatibus, ipsa autem universim labores. Qui enim domesticas fortunas bene collocatas habet, patriam tamen eversam preceat & ipse necesse est. Contrà verò etiam si quis in beata Republica parum felix est, multo tamen facilius per illam incolumis servatur. Quare cum civitas quidem singulorum possit sustentare calamitates, singuli autem publicas non item; quid est, cur non universim ipsi consulere ipsamque tueri oporteat, nec id facere quod vos facitis, dum quasi attoniti jactura rei familiaris, salutem proditis Reipublice. Quem sensum ita expressit Livius: *Reipublica incolumis, & privata res salvas faciliè præstat. Publica perdendo, tua nequicquam servas.**

V. Leges ecclesiasticæ eadem tacita conditione qua civiles adstringuntur, scilicet ut parendi necessitate Christianos non teneant, donec usû sint receptæ. Hæc est non solum Gallorum omnium, sed etiam celeberrimorum quorumque Doctorum sententia: quam trahunt à Gratiano, qui prolato Iuliani responso, subdit: *Leges instituantur, cum promulgantur; firmanur, cum moribus utentium approbantur. Quod videtur inclinare Augustinus, cum scribit, de legibus temporalibus homines judicare cum eas instituant; sed cum fuerint institutæ & firmatæ, non licere judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas. Hanc sententiam tuentur celeberrimi auctores Covarruvias & Navarrus. Illius hæc sunt verba: *Certum est legem nullam vim obtinere, si ab initio recepta non fuerit à subditis, quod Aristoteles docet II. Polit. cap. vj. & probatur l. de quibus. ff. de Legibus, cap. in istis. §. leges. iij. Dist. ubi scribit Domi. leges à Principe dari ea conditione & intentione, ut non aliter obligent, quam si fuerint à Republica receptæ. Ad idem Glossa in cap. i. de Treuga & pace. gl. in l. rem non novam. §. Patroni. C. de judiciis. Et est communis opinio. Nam & maximè præsumendum est, eam legem, quæ à Republica non recipitur, minime ei convenire. Contra nituntur plerique, qui canonicas leges & pontificias exemptionum aliquid præ se ferre volunt. Illi ipsi tamen auctores hoc asserere non audent, nisi eo casu quo facilis sit & innoxia legis ecclesiasticæ executio. Nam si aliquo pacto utilitatem publicam ledat, ab ea recipienda fideles abstinere posse non invitus fateatur Suares. Quod ferè in priorem sententiam incidit.**

VI. Sanè si quis diligenter utrasque leges expendat, huic conditioni magis videatur obnoxia lex ecclesiastica quam civilis, duplici ratione. Prima est, quia potestas ecclesiastica conceptis verbis data est

Cicero Officlib.

Dicitur +

Aug. de vita p. lig. c. 31.

Gerfon, Tract. de via ignis. l. 1. c. 1. Covarruvias l. 1. Var. Roll. l. 1. c. 1. n. 6. Navar. de summa cap. 11. n. 47. Joannes Major Doctor, Tract. de a. dist. 17. q. 4. Driedo l. 1. de Libert. Civitas docum. n. 1. Amilla verbo Lex. n. 11. Anglos. l. 1. c. 1.

Suares l. 1. de Legib. cap. 14.